

Sygn. akt XVII AmA 35/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 września 2013 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie-Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSO Magdalena Sajur – Kordula

Protokolant: Andrzej Tracz

po rozpoznaniu w dniu 13 września 2013 roku w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w Ł.

przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

na skutek odwołania od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nr (...) z dnia 18 listopada 2011r.

o naruszenie zbiorowych interesów konsumentów i nałożenie kary pieniężnej

I. uchyla punkt II decyzji;

II. oddala odwołanie w pozostałej części;

III. zasądza od (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt XVII AmA 35/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 18 listopada 2011r. nr (...) Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów stosownie do art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50 poz. 331 z późn. zm), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu wobec (...) SA. z siedzibą w Ł.:

I. na podstawie art. 26 ust. 1 ww. ustawy uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, określoną w art. 24 ust. 1 i 2 ww. ustawy bezprawne działanie (...) SA. z siedzibą w Ł., polegające na ograniczaniu zakresu odpowiedzialności (...). SA. wobec konsumentów realizujących roszczenie w ramach odpowiedzialności gwarancyjnej ubezpieczyciela z tytułu umowy obowiązkowego ubezpieczenia

odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu, poprzez:

1. nie uznawanie samej utraty możliwości korzystania z uszkodzonego pojazdu za szkodę majątkową i uzależnianie wypłaty odszkodowania za najem samochodu zastępczego od wykazania przez poszkodowanego szczególnych okoliczności związanych z niezbędnością wynajęcia pojazdu zastępczego oraz

2. nieuzasadnione pomijanie przy ustalaniu wielkości kwoty refundacji kosztu wynajmu samochodu zastępczego okresu oczekiwania na części zamienne przez warsztat samochodowy,

co uznał za naruszenie art. 361 § 1 i 2 Kodeksu cywilnego w zw. z art. 34 ust. 1 i 36 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. nr 124, poz. 1152 ze zm.)

i nakazał zaniechanie jej stosowania.

II. na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.), w związku z naruszeniem zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ww. ustawy, w zakresie określonym w punkcie I sentencji decyzji, nałożył się na (...) SA. z siedzibą w Ł. karę pieniężną w wysokości 1.069.902 zł (słownie: jeden milion sześćdziesiąt dziewięć tysięcy dziewięćset

dwa złote) płatną do budżetu państwa.

Od powyższej decyzji (...) S.A. z siedzibą w Ł. wniosła odwołanie, zaskarżając decyzję w całości i zarzucając jej:

a) naruszenie przepisów art. 24 ust. 1 i 2 ustawy okik w związku z art. 4 pkt. 12 ustawy okik i art. 22¹ kodeksu cywilnego poprzez błędne przyjęcie, iż zarzucana powodowi praktyka stanowi naruszenie zbiorowych interesów konsumentów, podczas gdy praktyka ta dotyczy osób fizycznych niebędących konsumentami, a w konsekwencji naruszenie przepisów art. 2 oraz 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 6 i 7 Kodeksu postępowania administracyjnego oraz art. 1 ust. 2, art. 24 oraz art. 26 ustawy okik, bowiem Prezes UOKIK wydał decyzję bez podstawy prawnej, w sprawie, które nie leży w obszarze jego właściwości;

b) naruszenie przepisu art. 24 ust. 1 i 2 ustawy okik w związku z art. 361 kodeksu cywilnego i art. 34 ust. 1 oraz art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, poprzez przyjęcie, że zarzucana powodowi praktyka stanowi naruszenie prawa;

c) naruszenie przepisu art. 106 ust. 1 pkt. 4 w związku z art. 111 ustawy okik oraz art. 6 i 8 k.p.a., poprzez nieuwzględnienie przy ustalaniu wysokości kary pieniężnej okoliczności wskazujących na brak winy lub co najwyżej znikomy stopień winy powoda w związku ze stosowaniem zakwestionowanej praktyki.

W związku z powyższymi zarzutami, wniósł o:

- uchylene zaskarżonej decyzji, z uwagi na to, że decyzja nie znajduje dostatecznych podstaw prawnych tzn. została ona wydana bez podstawy prawnej, przez organ niewłaściwy;

alternatywnie o:

- zmianę zaskarżonej Decyzji i wydanie orzeczenia co do istoty sprawy stwierdzającego, że w niniejszej sprawie nie miała i nie ma miejsca praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów;

w przypadku nieuwzględnienia wniosku zawartego w punkcie 1 lub 2 - wniósł alternatywnie o:

- zmianę decyzji i wydanie orzeczenia co do istoty sprawy, zmieniającego pkt II decyzji w ten sposób, że istotnie zmniejsza się wysokość kary pieniężnej nałożonej na powoda.

Sąd Okręgowy - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

(...) S.A. z siedzibą w Ł. jest zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym pod numerem (...) i prowadzi działalność gospodarczą m.in. w zakresie ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów samochodowych (okoliczność bezsporna).

Pismem Dyrektora Departamentu Odszkodowań i Świadczeń nr (...) z dnia 08 stycznia 2010 roku zostały wprowadzone w (...) SA. z siedzibą w Ł. zasady zwrotu kosztów najmu samochodu zastępczego w przypadku odpowiedzialności cywilnej (OC). Były one następujące:

Punkt 1 „Zrekompensowanie uszczerbku majątkowego w związku z niemożnością korzystania z uszkodzonego pojazdu.”:

Z obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych roszczenie poszkodowanego o wypłatę odszkodowania jest uzasadnione, gdy poszkodowany w związku z niemożnością korzystania z uszkodzonego pojazdu poniósł szkodę majątkową. Powstanie takiej szkody może nastąpić w następujących przypadkach: (...)

1.3 Poszkodowany jest osobą fizyczną nie prowadzącą działalności gospodarczej:

1.3.1 Jeżeli poszkodowany jest osobą fizyczną i nie wykorzystywał uszkodzonego pojazdu do prowadzenia działalności gospodarczej, zwrot kosztów wynajęcia pojazdu zastępczego przysługuje, chyba że nie poniósł szkody majątkowej w związku z niemożnością używania uszkodzonego pojazdu.

1.3.2 Zwrot kosztów wynajmu pojazdu zastępczego dla osób, które nie prowadzą działalności gospodarczej, przysługuje, gdy w sprawie występują udokumentowane przez poszkodowanego okoliczności wskazujące, że pojazd był potrzebny do wykonywania dojazdów do pracy, albo związanych z funkcjonowaniem rodziny i zaspokajaniem osobistych potrzeb, jeżeli dojazdy środkami komunikacji publicznej byłyby niemożliwe albo zajmowałyby dużo więcej czasu. Mogą one mieć charakter osobisty lub rodzinny (np. konieczność dowozu niepełnosprawnego członka rodziny do lekarza lub na rehabilitację), czy wynikać z okoliczności zewnętrznych (np. ze względu na miejsce zamieszkania poszkodowanego brak jest połączenia środkami komunikacji publicznej pomiędzy miejscem pracy a zamieszkania lub występują w tym zakresie lub występują w tym zakresie istotne utrudnienia, dolegliwości).

1.3.3 Katalog stanów faktycznych uzasadniających konieczność wynajęcia pojazdu zastępczego jest otwarty i w każdym przypadku podlega indywidualnej ocenie.

1.3.4 Na poszkodowanym ciąży zobowiązanie do minimalizowania rozmiarów szkody. W zależności od powodów uzasadniających konieczność zapewnienia pojazdu zastępczego należy rozważyć alternatywne, umożliwiające zaspokojenie uzasadnionych potrzeb poszkodowanego i jednocześnie względów ekonomii, rozwiązania np. taxi.

Z kolei punkt 2.1 w/w pisma określa zasady zwrotu kosztów wynajęcia pojazdu zastępczego. Przywołany punkt stanowi, iż zasadny okres zwrotu kosztów wynajęcia pojazdu zastępczego obejmuje łącznie zsumowane okresy częściowe:

1) okres od dnia powstania szkody do dnia jej zgłoszenia ubezpieczycielowi — o ile zgłoszenie nastąpiło bez nieuzasadnionej zwłoki. Za typowy, wystarczający okres uznaje się 3 dni — nie wymaga on uzasadniania. W przypadku późniejszego zgłoszenia szkody wskazane jest wyjaśnienie ze zgłaszającym powodów zwłoki. Obiektywne, nie leżące po stronie poszkodowanego przeszkody uzasadniają uznanie całego okresu pomiędzy zaistnieniem a zgłoszeniem szkody;

2) od dnia zgłoszenia szkody do dnia dokonania oględzin przez przedstawiciela ubezpieczyciela oraz otrzymania przez zgłaszającego (lub upoważniony przez poszkodowanego podmiot, warsztat) dokumentu szczegółowo opisującego uzasadniony okres naprawy. Może być nim protokół oględzin lub kalkulacja kosztów naprawy. Dokument winien być potwierdzeniem, że naprawa jest ekonomicznie uzasadniona (tj. szkoda nie została zakwalifikowana przez ubezpieczyciela jako całkowita);

3) czas technologiczny naprawy ustalony w oparciu o technologię producenta pojazdu (przeliczony z jednostek czasowych kosztorysu naprawy);

4) okres oczekiwania na ewentualne oględziny dodatkowe w toku naprawy (od chwili zgłoszenia takiego wniosku ubezpieczycielowi do czasu wykonania oględzin dodatkowych);

okres organizacyjny na znalezienie warsztatu naprawczego, zlecenie naprawy, przyjęcie /odbiór pojazdu z naprawy – standardowo przyjmuje się łącznie 2 dni;

5) dodatkowo w sytuacjach, gdy nie ma przedstawiciela danej marki pojazdu w Polsce lub gdy auto jest nietypowe, niestandardowe i części zamienne nie są dostępne w Polsce – okres oczekiwania na dostarczenie zamówionych, niezbędnych do naprawy części zamiennych. Warunkiem uznania tego okresu jest udokumentowanie przez serwis czasu oczekiwania na części (potwierdzeniem złożonego zamówienia i potwierdzeniem dostarczenia części).

Natomiast w punkcie 2.2 pisma wskazane zostało, iż w niektórych okolicznościach faktyczne wskazane okresy mogą się nakładać, co należy uwzględnić w ustalaniu okresu zasadnego wynajmu pojazdu zastępczego. (dowód: wytyczne k.43-46 akt administracyjnych).

Informacja na temat w/w zasad nie była przekazywana konsumentom. (okoliczność bezsporna)

Zasady przedstawione w wytycznych były stosowane przez powoda przy wypłacie odszkodowań (dowód: informacja k.48-49 akt administracyjnych, oświadczenie poszkodowanego k.64 akt administracyjnych, oświadczenie k.70 akt administracyjnych).

W 2010r. Polska Izba Ubezpieczeń we współpracy z Urzędem Komisji Nadzoru Finansowego przygotowała wytyczne dotyczące sposobu rozpatrywania roszczeń w zakresie wynajęcia pojazdu zastępczego, zgłaszanych w szkodach likwidowanych z ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej (OC) posiadaczy pojazdów mechanicznych (dowód: pismo Komisji Nadzoru Finansowego z 21 września 2010r. k. 48).

W dniu 16 grudnia 2010r. w związku na rozbieżnościami w wykładni prawa w orzecznictwie sądowym Rzecznik Ubezpieczonych zwrócił się do Sądu Najwyższego z wnioskiem o podjęcie uchwały mającej na celu udzielenie odpowiedzi na pytania dotyczące interpretacji art. 361 k.c. (dowód: wniosek Rzecznika Ubezpieczonych k.50-63v).

Sąd Okręgowy- Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Odwołanie okazało się w części uzasadnione- co do wysokości nałożonej na powoda kary pieniężnej. Natomiast w zakresie uznania przez Prezesa UOKiK działania powoda za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, określoną w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50 poz. 331 ze zm.-dalej ustawa okik), Sąd Okręgowy uznał, iż decyzja jest słuszna.

W myśl art. 24 ust. 1 zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Ust. 2 art. 24 stanowi, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności:

1) stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.);

2) naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji;

3) nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji.

Aby określone zachowanie mogło zostać uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest łączne spełnienie określonych przesłanek:

- zachowanie przedsiębiorcy musi nosić znamiona bezprawności
- naruszeniu musi godzić w zbiorowe interesy konsumentów.

W niniejszym przypadku działanie powoda jako sprzeczne z art. 361 § 1 i 2 k.c. oraz art. 34 ust. 1 i art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Gwarancyjnych (Dz.U. Nr 124 poz. 1152 ze zm.) wypełnia przesłankę bezprawności.

Naruszenie w/w ustaw godzi ponadto w zbiorowe interesy konsumentów, działanie powoda może dotyczyć nieoznaczonego kręgu osób. Naruszone zostały zaś interesy ekonomiczne konsumentów - uprawnieni do zwrotu kosztów wynajmu samochodu zastępczego mogli zostać pozbawieni należnego im w tym zakresie odszkodowania.

Sąd nie podzielił stanowiska prezentowanego przez powoda odnośnie naruszenia przez pozwanego art. 24 ust. 1 i 2 ustawy okik w zw. z art.22¹ k.c., z którego wynika, iż zarzucana powodowi praktyka nie może stanowić naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, gdyż praktyka powoda dotyczy osób fizycznych nie będących konsumentami. Powód twierdził, że pokrzywdzeni, którym jest wypłacane odszkodowanie z oc sprawcy, nie są konsumentami, wobec czego Prezes UOKiK wydał decyzję bez podstawy prawnej, w sprawie która nie leży w obszarze jego właściwości.

Zgodnie z art. 22¹ k.c. za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą i zawodową.

Pojęcie „czynności prawnej” winno być w przypadku ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów rozumiane szeroko, nie tylko jako umowa, w tym wypadku- zawierana z powodem. Pokrzywdzonego istotnie nie łączy stosunek umowny z ubezpieczycielem sprawcy szkody, źródłem ich stosunku prawnego jest zdarzenie mające charakter deliktu. Jednakże poszkodowany dokonuje wobec zakładu ubezpieczeń zgłoszenia szkody, w którym m.in. określa swoje roszczenie, w tym domaga się zwrotu kosztów najmu pojazdu zastępczego. Takie zgłoszenie stanowi oświadczenie woli, podobnie jak oświadczenie woli stanowi decyzja zakładu ubezpieczeń o wypłacie lub odmowie wypłaty odszkodowania. Jak wskazuje Prezes UOKiK w odpowiedzi na odwołanie, wykładnia celowościowa art. 22¹ k.c. w kontekście ustawy okik, prowadzi do wniosku, że pokrzywdzeni winni mieć status konsumenta. Taka jest również praktyka orzecznicza Prezesa UOKiK i Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Zasadne jest odniesienie przez Prezesa UOKiK sytuacji prawnej pokrzywdzonego do sytuacji prawnej np. odbiorcy reklamy wprowadzającej w błąd. Odbiorcy reklamy nie łączy z przedsiębiorcą żadna umowa, nie dokonuje on z przedsiębiorcą czynności prawnej, a mimo to brak jest jakichkolwiek wątpliwości, że odbiorca reklamy jest konsumentem w rozumieniu ustawy okik i dlatego podlega ochronie.

Sąd nie podziela również stanowiska powoda co do braku bezprawności jego działania. Powód dopuścił się działania stojącego w sprzeczności z treścią art. 361§ 1 i 2 k.c. oraz art. 34 ust. 1 oraz art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, na co wskazuje wyraźnie treść uzasadnienia uchwały Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2011r., (...). W uchwale tej przyjęto, że odpowiedzialność ubezpieczyciela z tytułu umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za uszkodzenie albo zniszczenie pojazdu mechanicznego niesłużącego do prowadzenia działalności gospodarczej obejmuje celowe i ekonomicznie uzasadnione wydatki na najem pojazdu zastępczego. W uzasadnieniu Sąd Najwyższy przyjął m.in., że: „Szkodę stanowią również konieczne wydatki związane ze zdarzeniem szkodzącym. Przy takim ujęciu, stratą w rozumieniu art. 361 § 2 k.c. są objęte także te wydatki, które służą ograniczeniu (wyłączeniu) negatywnych następstw majątkowych doznanych przez poszkodowanego wyniku uszkodzenia (zniszczenia) pojazdu. Negatywnym następstwem majątkowym jest utrata możliwości korzystania z rzeczy, a więc utrata uprawnienia stanowiącego atrybut prawa własności. W takiej sytuacji poszkodowanemu przysługuje roszczenie o zwrot wydatków na najem

pojazdu zastępczego nieprzeznaczonego do kontynuowania działalności gospodarczej lub zawodowej, można je bowiem uznać za stratę (art. 361 § 2 k.c.).”

Powyższe wskazuje, że po pierwsze: utrata możliwości korzystania z pojazdu stanowi szkodę majątkową, a nie jak powód informował poszkodowanych- szkodę niemajątkową, niepodlegającą wynagrodzeniu. Po drugie: roszczenie o zwrot wydatków na najem pojazdu zastępczego nie ma charakteru wyjątkowego i nie zależy od wykazania przez poszkodowanych szczególnych okoliczności. Powód natomiast traktował ten zwrot wydatków, jako coś wyjątkowego i jak wskazuje zebrany w sprawie materiał dowodowy, wymagał od poszkodowanych wykazania, że takie szczególne okoliczności zachodzą.

Podobnie należy ocenić praktykę wymienioną w pkt I.2 decyzji- pomijanie przy ustalaniu kwoty refundacji kosztu wynajmu samochodu zastępczego okresu oczekiwania na części zamienne przez warsztat samochodowy- stanowi nieuzasadnione ograniczanie konsumentom należnego im odszkodowania i jest sprzeczne z powołanymi w decyzji przepisami. Ewentualność nadużyć dokonywanych przez zakłady naprawcze, nie może stanowić usprawiedliwienia dla naruszania praw konsumentów. Oczekiwanie na części zamienne (jako nieodzowny element procesu naprawy pojazdu) pozostaje w normalnym związku przyczynowym ze zdarzeniem powodującym szkodę.

W takiej sytuacji Prezes UOKiK zasadnie przyjął, że działanie powoda, opisane w decyzji, było bezprawne i w konsekwencji uznał je za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Ostatni zarzut powoda, dotyczący nieadekwatności nałożonej kary, okazał się zasadny.

W przypadku dopuszczenia się przez przedsiębiorcę stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 4 uokik, Prezes UOKiK może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości nie większej niż (...) przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary. W myśl art. 111 uokik przy ustalaniu wysokości kar, o których mowa w art. 106-108, należy uwzględnić w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy.

Jak wynika z cytowanych przepisów nałożenie kary ma charakter fakultatywny, zaś jej wysokość jest uzależniona od wymienionych przesłanek.

Kara ma spełniać rolę prewencyjną, zarówno w ujęciu ogólnym- oddziaływanie na ogół adresatów norm prawnych, jak i w ujęciu indywidualnym- ma bowiem zabezpieczać konsumentów przed ponownym naruszeniem dobra prawnego przez powoda. Kara ma oddziaływać prewencyjnie w sensie negatywnym- poprzez odstraszenie przedsiębiorców od zachowań sprzecznych z prawem i w sensie pozytywnym- poprzez wzmacnianie hamulców u przedsiębiorców przestrzegających prawa. Kara ma oddziaływanie również represyjne, musi stanowić dla ukaranego dolegliwość za naruszenie prawa.

W niniejszym przypadku, zdaniem Sądu, było odstępnie od wymierzenia kary, mimo stwierdzenia naruszenia przez powoda zbiorowych interesów konsumentów.

Powód wykazał w niniejszym procesie, iż nie uznając samej utraty możliwości korzystania z uszkodzonego pojazdu za szkodę majątkową i uzależniając wypłatę odszkodowania za najem samochodu zastępczego od wykazania przez poszkodowanego szczególnych okoliczności związanych z niezbędnością wynajęcia pojazdu zastępczego, działał w zaufaniu do orzecznictwa sądowego. Przedstawił bowiem wyroki sądów powszechnych (k.65-82), w sprawach, w których (...) S.A. w Ł. było pozwany. Ze złożonych uzasadnień wynika, iż sądy stały na stanowisku, że poszkodowani winni wykazywać zasadność i niezbędność wynajęcia samochodu w danym okresie. Tak przyjął Sąd Rejonowy Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu w uzasadnieniu do wyroku z dnia 19 kwietnia 2011r. (...), gdzie stwierdzono również, że: „Poszkodowany prowadzi działalność gospodarczą, jednakże sam fakt jej prowadzenia sam w sobie jeszcze nie przesądza o konieczności użytkowania pojazdu. Powód winien tę okoliczność wykazać, przedstawić stosowne dowody wskazujące, że wynajęcie samochodu było uzasadnione i niezbędne w danym okresie.” W uzasadnieniu do wyroku z

dnia 9 grudnia 2010r., w sprawie o (...) Sąd Rejonowy w Gdyni stwierdził, że: „W ocenie Sądu w granicach pojęcia szkody majątkowej w mieniu mieszczą się tylko takie sytuacje, gdy koszt wynajęcia pojazdu zastępczego jest- czy to z uwagi na stan zdrowia osoby poszkodowanej, specyfikę miejsca zamieszkania, czy też grafik obowiązków zawodowych- nieuchronnym następstwem oddania do naprawy pojazdu uszkodzonego.” Dalej, uzasadniając przyczynę oddalenia powództwa, Sąd podniósł, że: „Brak zatem było podstaw do stosowania w niniejszej sprawie kryteriów oceny zasadności najmu pojazdu zastępczego właściwych dla osoby prowadzącej działalność gospodarczą. Stosując zaś kryterium „konieczności najmu pojazdu dla zaspokajania potrzeb w ramach codziennej egzystencji”, w ocenie Sądu powód w toku procesu- wbrew spoczywającemu na nim ciężarowi dowodzenia- nie wykazał tak pojętej konieczności”. Rozbieżność w orzecznictwie sądowym, dotyczy również kwestii pomijania przy ustalaniu wielkości kwoty refundacji kosztu wynajmu samochodu zastępczego okresu oczekiwania na części zamienne przez warsztat samochodowy. Okres niezbędny wynajmu samochodu zastępczego jest przedmiotem badania przez biegłego, biegły ocenia m.in. czy części zamienne były dostępne w lokalnym magazynie, czy w magazynie centralnym, czy też w magazynie zagranicznym. Jest to okoliczność znana Sądowi z urzędu i podobna sytuacja występuje np. w sprawach Sądu Okręgowego w Warszawie o (...).

Na rozbieżność wykładni prawa w orzecznictwie sądowym zwrócił również uwagę Rzecznik Ubezpieczonych zwracając się do Sądu Najwyższego o podjęcie uchwały mającej na celu udzielenie odpowiedzi na pytania dotyczące interpretacji art. 361 k.c. (k. 50-63v).

Polska Izba Ubezpieczeń we współpracy z Komisją Nadzoru Finansowego opracowała „Zasady wynajmu pojazdu zastępczego w ramach obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdu mechanicznego”, w których również prezentowany jest pogląd o wyjątkowości prawa do korzystania przez poszkodowanych z pojazdu zastępczego, gdy nie jest możliwe korzystanie z ogólnodostępnych środków transportu.

Należy mieć na względzie również okoliczność, że uchwała Sądu Najwyższego, która jednoznacznie wyjaśniła kwestie dotychczas sporne w orzecznictwie, została wydana w dniu 17 listopada 2011r., zaś zaskarżona decyzja- dzień później 18 listopada 2011r. Powód nie miał więc szansy, aby dobrowolnie dokonać zmiany swej wewnętrznej praktyki.

Te wszystkie względy wskazują na to, że mimo stwierdzenia praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, kara nie powinna być nałożona, gdyż zachowanie powoda, aczkolwiek bezprawne, spotykało się również z aprobatą w orzecznictwie sądów.

Z w/w względów na mocy art. 106 ust. 1 pkt 4 uokik uchylono karę pieniężną , oddalając odwołanie w pozostałym zakresie na mocy art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 uokik.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu oparto na mocy art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 18 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163 poz.1349 ze zm.). Mimo uchylenia kary pieniężnej, powód sprawę przegrał, gdyż uznano, iż dopuścił się zarzuconej mu praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

SSO Magdalena Sajur-Kordula